

Konkurences padome

Brīvības iela 55, Rīga, LV-1010, tālr. 67282865, fakss 67242141, e-pasts konkurence@kp.gov.lv, www.kp.gov.lv

Konkurences padomes secinājumi par Negodīgas mazumtirdzniecības prakses likuma piemērošanu kolektīvās tiešsaistes iepirkšanās vietnēm

1. Konkurences padome (turpmāk – KP) veica izpēti par komersantu, kas Latvijā piedāvā kolektīvās tiešsaistes iepirkšanās iespējas vietnēs, darbību atbilstību Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma¹ (turpmāk – NMPAL) normām. Īpaša uzmanība tika veltīta līgumsodiem, ko komersanti, kam pieder kolektīvās tiešsaistes iepirkšanās vietnes (turpmāk – Vietnes), aprēķina un piemēro par preču, kas tiek pārdotas Vietnēs, nepilnīgu piegādi vai kavējot preču piegādes termiņu.
2. KP izpētes laikā konstatēja, ka Latvijā darbojas vismaz šādas Vietnes: www.charms.lv (SIA “Teravis”), www.kumi.lv (SIA “Kumi”), www.perkamkopa.lv (SIA “Draugiem”), www.perku.lv (SIA “Kleints”), www.shopland.lv (SIA “Tradex”), www.simplify.lv (SIA “Simplify”), www.skidka.lv (SIA “Anna-V-lad”), www.superakcijas.lv (SIA “Vitmart”), www.zizu.lv (SIA “Kupikupon Baltics”).
3. Tāpat KP konstatēja šādus salīdzināšanas portālus, kuros tiek apkopoti Vietņu piedāvājumi: www.kolosali.lv un www.gudriem.lv. Izpētot apkopojumu, kas pieejams salīdzināšanas portālā www.gudriem.lv, KP secina, ka tas apkopo ne tikai Vietņu piedāvājumus, bet arī vairāku interneta veikalu piedāvājumus. Savukārt www.kolosali.lv ir pieejami tikai kuponu piedāvājumi no Vietnēm.
4. KP veiktās izpētes laikā noskaidrots, ka Vietnēs patērētājiem tiek piedāvāts iegādāties kuponus, kas dod patērētājiem tiesības saņemt pakalpojumu vai preci, ko nodrošina piegādātāji. Patērētāji kuponus iegādājas t.sk. akciju² laikā, par tiem norēķinoties ar komersantiem, kas Latvijā piedāvā iepirkšanās iespējas Vietnēs. Patērētāji var apmainīt kuponus pret precēm komersantu norādītajās vietās vai izmantojot kurjeru pakalpojumus.
5. Izpētē konstatēts, ka ne visi komersanti, kas Latvijā piedāvā iepirkšanās iespējas Vietnēs, uzskata, ka tie ir mazumtirgotāji un tiem ir saistošs NMPAL regulējums. Tālāk KP sniedz skaidrojumu, kādu apsvērumu dēļ komersanti, kas piedāvā iepirkšanās iespējas Vietnēs, uzskatāmi par NMPAL subjektiem (mazumtirgotājiem).

Informācijas sabiedrības pakalpojumu sniedzēji un tiešsaistes platformas

6. Komersantu, kas Latvijā piedāvā iepirkšanās iespējas Vietnēs, ieskatā tie tikai nodrošina Vietņu jeb tiešsaistes platformas (*online platforms*) darbību. Darbojoties kā starpnieki, tie nodrošina piedāvājumu izvietošana Vietnēs, kur sniedz iespēju “satikties” preču pārdevējiem un pakalpojumu sniedzējiem ar gala patērētājiem. Tāpat tie nodrošina arī naudas saņemšanu no patērētājiem un pārskaitīšanu pārdevējiem, saņemot nolīgto atlīdzību par saviem pakalpojumiem.

¹ Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/274415-negodigas-mazumtirdzniecibas-prakses-aizlieguma-likums>

² Ar akciju apzīmēti visi piedāvājumi, kas atrodami Vietnēs.

7. Eiropas Komisija (turpmāk – EK) sniegusi šādu dažādu tiešsaistes platformu klasifikāciju:³

Tiešsaistes platformu veidi	Piemēri
Vispārīgās meklētājprogrammas	Google, Bing
Specializētās meklētājprogrammas	Google shopping, Kelkoo, Twenga, Google Local, TripAdvisor, Yelp
Kartes	Google or Bing maps
Ziņu apkopotāji	Google News
Iepirkšanās vietnes	Amazon, eBay, Allegro, Booking.com
Audiovizuālās un mūzikas platformas	Deezer, Spotify, Netflix, Canalplay, Apple TV
Video koplietošanas platformas	YouTube
Maksājumu sistēmas	Paypal, Apple Pay
Sociālie tīkli	Facebook, LinkedIn, Twitter
Aplikāciju veikali	Apple App Store, Google Play
Sadarbības ekonomikas platformas (collaborative economy platforms)	Airbnb, Uber, Taskrabbit, BlaBlaCar

Tādējādi jēdziens “tiešsaistes platformas” aptvert dažādu platformu klāstu, kuru funkcijas un īpašības atšķiras. Minēto tiešsaistes platformu darbību cita starpā regulē Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību) (turpmāk – Direktīva 2000/31/EK).⁴

8. Tiesību normas, kas izriet no Direktīvas 2000/31/EK, iekļautas Informācijas sabiedrības pakalpojuma likumā (turpmāk – ISPL). Kaut gan ISPL nav sniegta informācijas sabiedrības pakalpojuma sniedzēja definīcija, no ISPL 1. panta pirmās daļas 2. punkta izriet, ka informācijas sabiedrības pakalpojuma sniedzējs veic preču un pakalpojumu elektronisku tirdzniecību. Līdz ar to komersanti, kas Latvijā piedāvā kolektīvās tiešsaistes iepirkšanās iespējas, uzskatāmi ne tikai par tiešsaistes platformām, bet arī par preču un pakalpojumu elektroniskās tirdzniecības veicējiem.

Tiesu prakse

9. Atbilstoši tiesu praksei Vietnes, kur piedāvāti preču pārdevēju un pakalpojumu sniedzēju piedāvājumi, kurus ir iespējams iegādāties tiešsaistē ar kuponu starpniecību, ir atzīstamas gan par pakalpojuma sniedzējiem, gan distances līguma pusēm. Attiecīgi tieši komersanti ir atbildīgi par Vietnēs veikto komercpraksi.⁵
10. Arī Eiropas Savienības tiesa attiecībā uz informācijas pakalpojumu sniedzējiem apstiprina, ka starpniecības pakalpojums, kas principā atbilst kritērijiem, lai tiktu kvalificēts kā “informācijas sabiedrības pakalpojums” Direktīvas 2000/31 2. panta a) punkta izpratnē, neliedz komersantu atzīt ne tikai par starpniecības pakalpojuma sniedzēju, bet arī par tirgus dalībnieku attiecīgajā tirgū.⁶

³ European Commission, Public Consultation on the regulatory environment for platforms, online intermediaries, data and cloud computing and the collaborative economy (September 2015), 5.lpp. Pieejams: <https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/news/public-consultation-regulatory-environment-platforms-online-intermediaries-data-and-cloud>

⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/31/EK (2000. gada 8. jūnijs) par dažiem informācijas sabiedrības pakalpojumu tiesiskiem aspektiem, jo īpaši elektronisko tirdzniecību, iekšējā tirgū (Direktīva par elektronisko tirdzniecību), 1. panta 1. punkts. Pieejams: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2000/31/oj/?locale=LV>

⁵ Administratīvās rajona tiesas 2017. gada 24. februāra spriedums Lietā Nr. A420229916; Administratīvās rajona tiesas 2017. gada 25. aprīļa spriedums Lietā Nr. A420235216.

⁶ Eiropas Savienības tiesas spriedums lietā C-434/15 *Asociación Profesional Elite Taxi pret Uber Systems Spain*

NMPAL normu piemērošana līgumsodu noteikšanā kolektīvās tiešsaistes iepirkšanās vietnēm

11. Ņemot vērā iepriekš minēto, KP norāda, ka komersantu saimnieciskā darbība Vietnēs, pārdodot gala patērētājiem preču (gan nepārtikas, gan pārtikas) kuponus, tiek vērtēta kā mazumtirdzniecība NMPAL 1. panta izpratnē. Līdz ar to tiem jāievēro NMPAL, kura 5. – 8. pantā uzskaitītas mazumtirgotājiem aizliegtās darbības. KP izpētē īpašu uzmanību pievērta tieši regulējumam par līgumsodu pārtikas un nepārtikas mazumtirdzniecībā.
12. NMPAL 6. panta pirmās daļas 11. punkts aizliedz pārtikas preču mazumtirgotājiem piemērot netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par darījumu noteikumu pārkāpumu. Konkrētās tiesību normas kontekstā par vispārēju principu ir atzīstams, ka sankcijām, kuras paredz vai piemēro mazumtirgotājs, ir jābūt taisnīgām un samērīgām kā ar konkrēto darījuma (atsevišķu tā noteikumu) pārkāpumu, tā ar paredzamajiem zaudējumiem vai kaitējumu.⁷ KP ir skaidrojusi netaisnīgu un nepamatotu sankciju jēdzienu arī savā praksē⁸. Nosakot piemērojamās sankcijas par līguma noteikumu pārkāpumiem taisnīgo apmēru, papildus vērā ņemams Civillikuma (turpmāk – CL) regulējums par līgumsodiem. Līgumsoda apmērs saskaņā ar CL 1716. panta trešo daļu par saistību nepienācīgu izpildi vai neizpildīšanu istā laikā (termiņā) var tikt noteikts pieaugošs, taču kopumā ne vairāk par 10 % no pamatparāda vai galvenās saistības apmēra.
13. Savukārt NMPAL 7. panta 5. punktā noteikts aizliegums nepārtikas preču mazumtirdzniecībā piegādātājam noteikt netaisnīgas un nepamatotas sankcijas par līguma noteikumu pārkāpumu. Vienlaicīgi atbilstoši NMPAL 1. panta 3. punktā un 3.pantā noteiktajam, nepārtikas preču mazumtirdzniecībā NMPAL normas jāievēro mazumtirgotājam ar būtisku ietekmi nepārtikas preču tirdzniecībā. NMPAL piemērošanas vadlīniju⁹ 6. sadaļā noteikts, ka, lai piemērotu NMPAL normas nepārtikas preču mazumtirgotājiem, ir jānosaka: 1) konkrētais mazumtirdzniecības tirgus, kurā tiek konstatēta būtiska ietekme nepārtikas preču tirdzniecībā, un 2) konkrētais iepirkuma mazumtirdzniecības tirgus, kurā tiek vērtēti NMPAL normu pārkāpumi, kuru rezultātā negatīvi tiek ietekmēta konkurences struktūra.
14. Konkrētā produkta tirgus definīcijā skaidrojams, ka tas “ietver visus tos produktus un/vai pakalpojumus, kas produktu īpašību, cenu vai paredzētā pielietojuma dēļ no patērētāja viedokļa uzskatāmi par apmaināmiem vai aizstājamiem”¹⁰. Tāpēc, analizējot, vai kādai no Vietnēm ir būtiska ietekme NMPAL izpratnē, KP vērtējusi, vai komersantu, kas Vietnēs pārdod kuponus, darbības modelis atšķiras no ierasto interneta veikalu darbības modeļa kādu īpašību, cenu vai paredzētā pielietojuma ziņā. KP konstatēja, ka, lai gan komersantu, kas pārdod kuponus Vietnēs, darbības modelis atšķiras no ierasto interneta veikalu darbības modeļa, pirmšķietami

SL. Pieejams:

<http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=198047&pageIndex=0&doclang=LV&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=548008>; Eiropas Savienības tiesas spriedums lietā C-320/16 *tribunal de grande instance de Lille* pret *Uber France SAS*. Pieejams:

<http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62016CJ0320&lang1=lv&type=TXT&ancre=>; Organisation for Economic Co-operation and Development. Implications of E-commerce for Competition Policy - Background Note. 6 June 2018, DAF/COMP(2018)3, p. 29. Pieejams:

[https://one.oecd.org/document/DAF/COMP\(2018\)3/en/pdf](https://one.oecd.org/document/DAF/COMP(2018)3/en/pdf)

⁷ KP Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma piemērošanas vadlīnijas, 2015. gads. Aktualizēts 2017. gada otrajā pusgadā, 74. punkts. Pieejams:

<https://www.kp.gov.lv/documents/efbe82fc6aa5881b4a54a1728d632f9ad8ef022a>

⁸ KP 09.03. 2018. lēmuma Nr. E02-4, 23.punkts. Pieejams:

https://www.kp.gov.lv/files/lemumu_pielikumi/hEcFwJvo5B.pdf

⁹ Konkurences padome. Negodīgas mazumtirdzniecības prakses aizlieguma likuma piemērošanas vadlīnijas, 2015. gads. Aktualizēts 2017. gada otrajā pusgadā. Pieejams:

<https://www.kp.gov.lv/documents/efbe82fc6aa5881b4a54a1728d632f9ad8ef022a>

¹⁰ Eiropas Komisija. Komisijas paziņojums par jēdziena “konkrētais tirgus” definīciju Kopienas konkurences tiesībās (97/C 372/03). Eiropas Kopienu Oficiālais vēstnesis 9.12.1997., 7. punkts. Pieejams: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y1209\(01\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/PDF/?uri=CELEX:31997Y1209(01)&from=EN)

šobrīd nav vērojamas būtiskas atšķirības, kuru dēļ mazumtirdzniecība Vietnēs būtu nodalāma no mazumtirdzniecības interneta veikalos.

15. KP informē, ka Vietnēm aizliegts veikt pret saviem piegādātājiem darbības, kuras tiek regulētas NMPAL 5. – 8. pantā. Konstatējot NMPAL minēto pantu pārkāpumus, tostarp netaisnīgu un nepamatotu līgumsodu piemērošanu, atbilstoši NMPAL 9. panta otrajā daļā noteiktajām pilnvarām, KP ir tiesīga piemērot mazumtirgotājam naudas sodu līdz 0,2 procentiem no tā neto apgrozījuma pēdējā pārskata gadā.